

MONOGRAFIES D'ART

(PINTURA)



TORRES-GARCIA

PER

JOSEP-F. RÀFOLS

*36 reproduccions de pintures
i dibuïxos*

P. M. de la Cruz



TORRES-GARCIA

JOSEP-F. RÀFOLS

TORRES-GARCIA



*36 reproduccions de pintures
i dibuixos*

R.17.256





Torres-Garcia

Segons les dades biogràfiques que ell ens ha enviat, Joaquim Torres-Garcia va néixer a Montevideo l'any 1875, de pare català i mare sudamericana. Nosaltres havíem sentit dir que vegé la primera llum en una travesia marítima, i encara donem crèdit a aquesta versió del seu origen, per veure quasi sempre en les teles que ha creat una boira deliciosa d'atlàntiques grisors. Com molts altres artistes, essent infant no va trobar en el mitjà domèstic

res que pogués fomentar-li la seva aptitud innata per la pintura que, en arribar adolescent a Barcelona, mira de metoditzar a l'Escola de Llotja i a l'Acadèmia Baixas. En finir els seus estudis acadèmics Torres-Garcia es va llençar a tota màquina a l'il·lustració de llibres i revistes. Aquest aspecte de l'obra de l'inquiet pintor ha estat molt poc estudiat; valdria la pena, però, de recordar-se'n una mica perquè és precisament en les oblidades figuracions de noveletes i revistes on es poden copçar les primeres guspires de vida de son art, guspires que voleiant després per tota la seva creació la varen abrindar d'humanitat així en el període classicitzant com en el període futurista. Quan Torres-Garcia debutava eren, políticament, els dies de la guerra de Cuba, i eren, artísticament, els dies dels «Quatre Gats». Al voltant de les tauletes d'aquella cerveseria del passatge Sant Josep es sentava una nombrosa colla de futurs bons artistes presidits pel paletó i la cara llangorosa de Pere Romeu. A imitació del *Chat-Noir* de París, s'hi donaven espectacles i, a imitació del *Gil-Blas* de París, els concurrents dibuixaven. El mestratge de l'il·lustrador Steinlen fou comú dins el croquis i la decoració catalans en aquells moments i àdhuc els artistes ja un xic madurs, com Joan Llimona i Ramon Casas, en varen rebre benafactores influències. En tal aspecte són una joia d'encertadíssima adaptació les notes a la ploma d'aquest darrer que il·lustren dues

narracions (publicades a «L'Avenç») i el llibre *Desde el molino* de Santiago Rusiñol, i els dibuixos més granats de Joan Llimona inserits a *¡Cu-cut!* l'any 1903. Picasso mateix, amb tot i la seva gran puixança, podem dir també que va formar dins el pràctic homenatge al mestre de *Gil-Blas*, al litògraf-il·lustrador de les cançons realistes de *Le Mirliton*. Potser, com a excepcions, Isidre Nonell i Ricard Canals es separaren una mica d'aquesta general influència, decantant-se més aviat Canals per Ibels, Nonell per Daumier i per Toulouse-Lantrec. Torres-Garcia siguié en aquell temps un steinlenià com una casa, com ens ho demostren innombrables dibuixos que va deixar dispersos en publicacions de tota mena; a *Barcelona Cómica* i a *La Vanguardia*, a *Hispania* i al *Buen Combate*, a les noveletes de butxaca femeninament perllongades que aleshores estaven de moda. Cal tenir present aquí que la fuga steinleniana insospitadament s'apaivagà. Al realisme rutilant de les cançonetes montmartrenques i al comentari tan vibrant que de la vida de plors i de rialles varen fer l'il·lustrador suís i el vescomte esguerrat, va seguir a no tardar, en les preferències artístiques d'aquí, la corrent idealista que en la seva més alta majestat pot anomenar-se no ja Burne-Jones i Boecklin, sino Puvis de Chavannes, però que en l'aspecte més banal és coneguda sots el mot de «modernisme» i és l'esca del pecat dels sub-Grassets i dels

sub-Muchas. Tan radical i tan de bona fè va ésser aquest canvi que segons ens contava un dia el nostre amic Jaume Llongueres, ell i els seus companys varen estripar tots els *Gil-Blas*, que havien adquirit frisosos, en despertar-se'ls-hi la nova devoció, l'entusiasme pels seguidors de Ruskin. Joaquim Torres-Garcia es va deixar endur també per aquest idealisme, per la pintura feta poesia que llavors il·lusionava, i aquí hi veiem l'origen del tarannà classicitzant d'una part del seu treball i que uns quants anys més tard, en publicar reunides les teories seves (amb el nom de «Notes sobre Art») encara suggeria. «M'atreviré a dir — va escriure — que Puvis de Chavannes i sobretot Boecklin són dos poetes que pinten: és pintura romàntica». També ho va ésser de romàntica la pintura de Torres-Garcia, tant la de grassa matèria dels paisatges suburbans, com la dels jardins senyorívols amb dames melangioses vestides de to fosc, com la mateixa de tema ja classicitzant però d'un tecnicisme encara tan idíl·lic que diríem que de musa no en va tenir cap altra sinó el degotí de la fonteta o la remor dels llorers. Es clou amb aquesta inquietud la primera fase de l'obra de l'artista que Miquel Utrillo presentà honorablement, al «Pèl & Ploma» — l'any 1901 — amb un escrit justíssim.

Més endavant, canvien els temps. Ve l'apostolat de Xepius, ve l'obra cultural de Prat de la Riba, i trasllueix la pintura de Torres-Garcia, ja decididament, la nova

ideologia. Ell, com Xenius, predica un retorn al classicisme: el predica tant amb la pràctica pictòrica com amb la doctrina dels llibres i els articles que va escrivint sense descans. Les teles i els decorats al fresc del nostre artista duïen encara, nogensmenys, aquell llevat steinlenià, portaven un realisme actualista, passional, fill de París, més que la sava d'una serenor hel·lènica o, com l'autor solia dir, mediterrània.

Canvien els temps encara un altre cop. I vé Guillaume Apollinaire I vé el cubisme i després la victòria de Matisse i de Derain. La pintura de l'inquiet decorador encara pren un nou aspecte. Es en aquest aspecte on la matèria realista i l'actualista vibració originen, en posar-se en contacte, un art nou i trepidant. Es en aquest aspecte on la pintura d'objectes animats pren una vida insospitada, on la pintura del moviment de la ciutat moderna és inefablement captivadora. Però hi ha al llarg de totes les inquietuds de Joaquim Torres-Garcia la permanència d'una sola personalitat puixant i sòlida, i són totes les temptatives que en la seva vida ha fet, reflexes d'una llum interior ben viva i ben real que anima tot el que ell ha imaginat: al seu sentit innat de la pintura hi uneix Joaquim Torres-Garcia la intuïció composicional, i aquestes dugues valors s'alien constantment, de manera diversa, en les obres que ha creat.

Tal és la resumida trajectòria de la carrera artística

del mestre venerable del qual n'hem acoplat reproduccions d'obres; la descripció anecdòtica trasllueix tota una sèrie d'activitats aparentment contradictòries, variades a tot ésser, però sempre llampeguejants de fè.

En plena joventut, quan dominava l'impresionisme a Barcelona, Torres-Garcia ja comença a predicar la represa de l'exornament mural. La primera important mostra d'aquest retorn al gran art és la decoració de la capella del Santíssim a Sant Agustí, de Barcelona, decoració en la qual l'autor sabé recordar, sinó l'unció divina de la taula sagrada, almenys la fortitud heròica dels primers cristians. Aquestes processons de patriarques, que va executar l'any 1904, no eren les úniques obres religioses, d'idealitat i de tema, creades per Joaquim Torres-Garcia, abans que les Religioses de la Divina Pastora, a Sarrià, havessin amagat, sota còpies insulses de Fra Angèlic, les que pintà en llur oratori. Altra pintura mural de Torres-Garcia que avui també ha desaparegut és la de tema modern que decorà la sala de la Comissió d'Hisenda de l'Ajuntament de Barcelona mentre va dirigir aquest servei l'escriptor senyor Pere Corominas. A Brusel·les, per l'Exposició Internacional de 1910, Joaquim Torres-Garcia decora el pabelló de l'Uruguai amb grups simbolitzant «L'Agricultura» i «La Remedèria» i als quals grups la preocupació en excés acadèmica, l'imitació gairebé literal de Puvis de Chavannes els

hi lleven la gràcia espontània. Després d'un viatge a Itàlia, escriu el seu primer llibre teòric—«Notes sobre Art»—al qual seguirà l'el·logi de la vida camperola que titula «Diàlegs», «*El descubrimiento de si mismo*», «*Hechos*» (encara inèdit) i l'opuscle «L'Art en relació amb l'Home Etern i l'Home qui passa». La raó d'ésser del seu treball pictòric ja queda explicada en aquest últim breu treball literari: viure intuïtivament, laborar per l'intuïció, posar l'intuïció com a única font de l'art veritable, no de l'art imitatiu sinó de l'art fonament plàstic, d'un «plasticisme transcendent». Intuïció que, per nosaltres, no és el mateix que instint; intuïció que és, si es vol, equivalent a inspiració, perquè amb l'instint no n'hi ha prou per a les obres plàstiques, fruit com són de la complexitat humana. Joaquim Torres-Garcia vibra i es consum dins l'universal harmonia, i no pot conformar-se amb la fatal obra «perfecta» en la qual creu quasi tothom però il·lusiòriament. Ell és un i variable com el món, i, seguint la vibració del món desenrotlla la seva obra. Portat del seu entusiasme, lliga l'Art amb la Vida, el posa per damunt de la Religió i de la Ciència «perquè tot ho enclou», essent així que no hi està per damunt sinó que és una activitat distinta. Es l'art en el que creu i en el que obra el veritable «Plasticisme», «ofrena que fa l'home de lo etern a l'home que passa». I aquest plasticisme és tot el millor que hi ha en els seus ultratjats pla-

fons de la Sala de Sant Jordi del Palau de la Generalitat de Catalunya, en les idealitzacions urbanes de la Casa Badiella de Terrassa, en les seves ràpides visions del viure de Nova York, en les joguines de fusta que realitzà en sa caseta de Fiésole i en les esquemàtiques maquetes per a fons de jardí que ha obrat darrerament a Villefranche. En totes les innombrables fases de les seves reaccions i les seves contra-reaccions hi fruïm la sabor del Plasti-cisme que ell mateix ha sabut definir.

JOSÉ-F. RAÍFOLS

XXXVI Pintures i dibuixos



Il·lustracions del llibre de «Luis Bonaforne *Risas y lágrimas*»



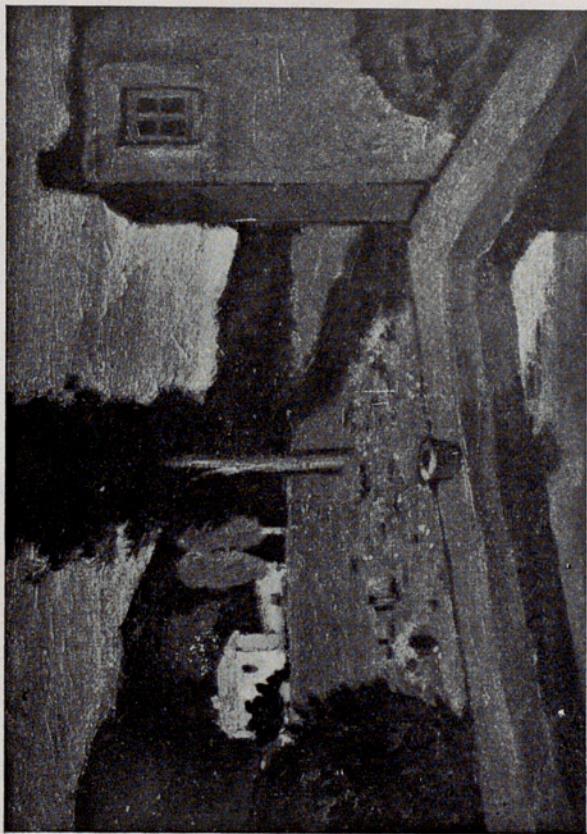
Dibuix publicat a «La Vanguardia»

Digitized by Google





Auto-retrat (reproduït al «Pel & Ploma»)



Paisatge (reproduit al «Pel & Ploma»)



Natura morta
1903

Collecció Miquel Utrillo



Decoració de la Capella del Sagrament de l'Església de Sant Agustí.
Barcelona, 1904



Decoració de la Capella del Sagrament a l'Església de Sant Agustí
Barcelona 1904



Decoració de la sala de la Comissió d'Hisenda de l'Ajuntament de Barcelona
1908



Santa Gúdula, Brusel'les.



La Remaderia, Fragment d'una pintura a l'oli,
en l'Exposició Internacional de Brussel·les

1910



Dones a la font.

Col·lecció Plandiura
1902



La bogada



Estudi per una pintura al fresc del Palau de
la Generalitat de Catalunya.



Pintura al fresc, al Palau de la Generalitat de Catalunya.

1913



Pintura al fresc, al Palau de la Generalitat de Catalunya



Pintura al fresco, al Palau de la Generalitat de Catalunya.



Fragment de la pintura anterior



Decoració a la casa Badiella (Terrassa)

1915



Decoració a la casa Badiella (Terrassa)

1915



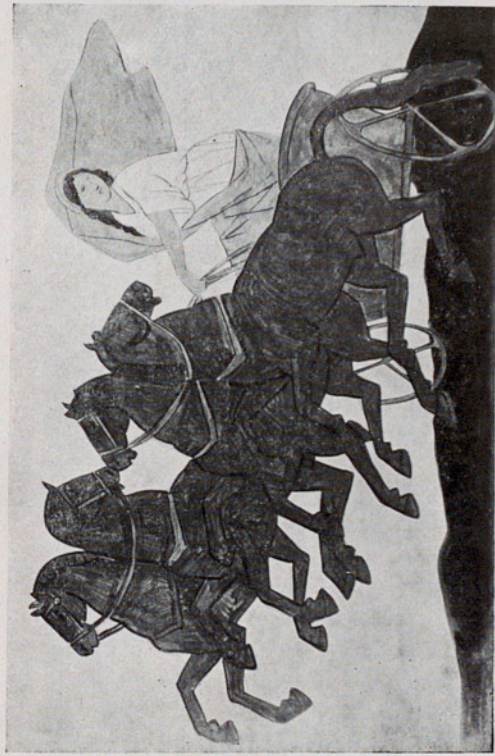
Decoració a la casa Badiella (Terrassa)

1915



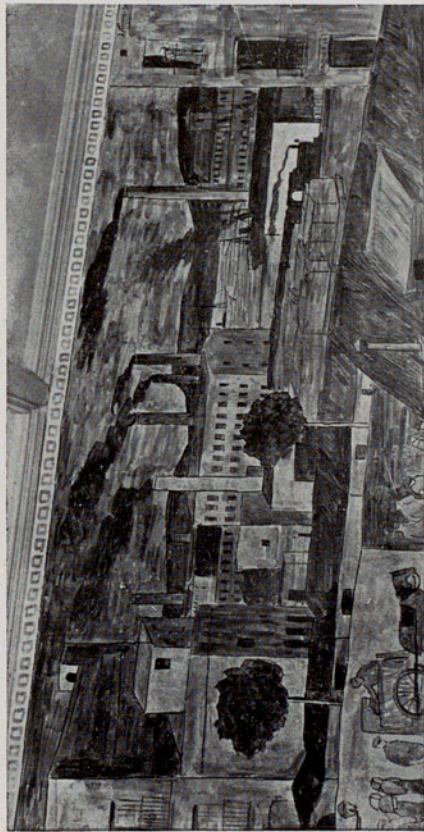
Fris

1919



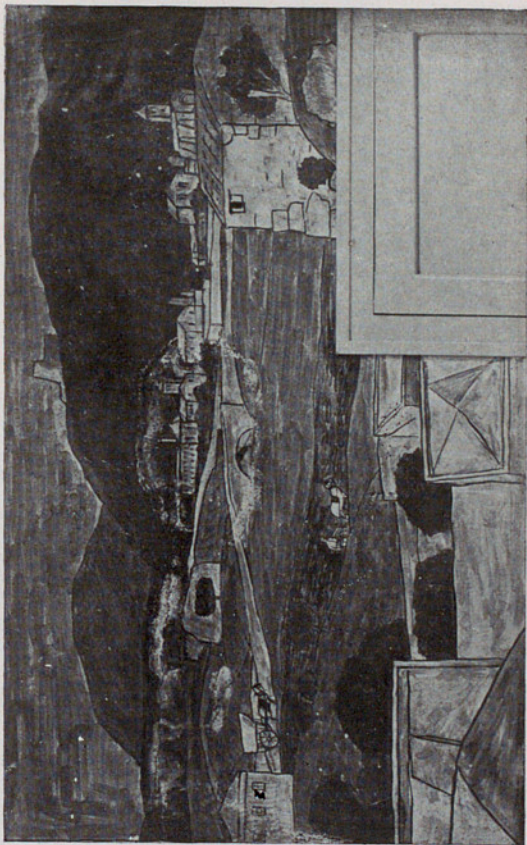
Decoració a la casa Badiella (Terrassa)

1915



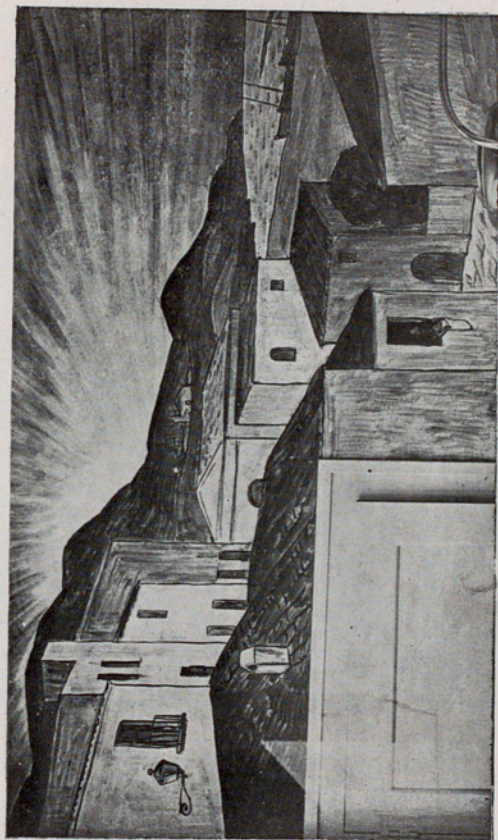
Decoració a la casa Badiella (Terrassa)

1915



Decoració a la casa Badiella (Terrassa)

1915



Decoració a la casa Badiella (Terrassa)

1915



Natura morta

1916



Moviment de ciutat

1916



La familia

1917



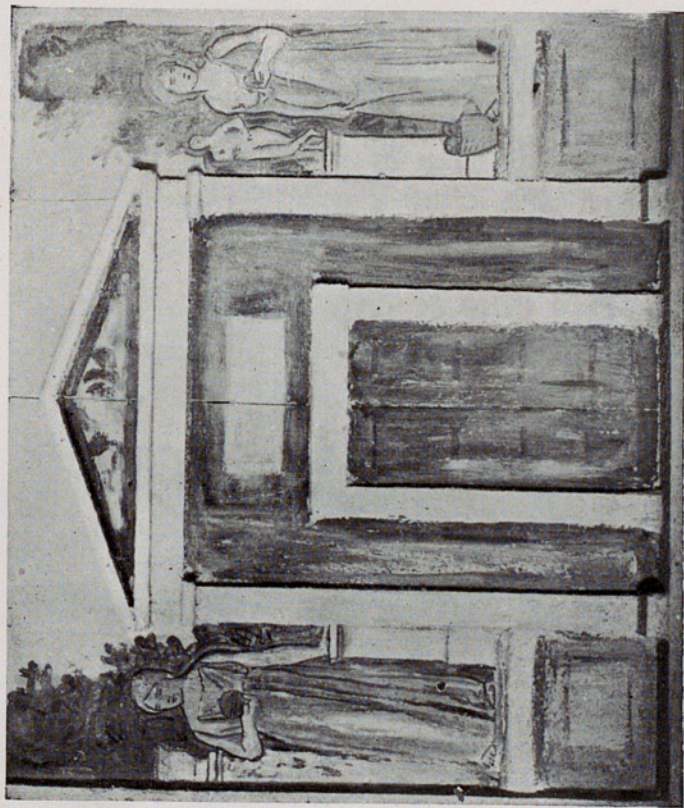
Carrer
1919

Col·lecció Taxonera



Carrer de Nova York

1920



Maqueta per al fons d'un jardí

1925

MONOGRAFIES D'ART

PINTURA, ESCULTURA, DIBUIX,
CARICATURA, ARQUITECTURA,
ARTS APLICADES.

VOLUMS PUBLICATS

PINTURA

Marquès-Puig, per Carles Riba

Joaquim Torres-Garcia, per Josep F. Ràfols

ARTS APLICADES

Jaume Mercadé, per Joan Sacs

DE PUBLICACIÓ IMMEDIATA

ARTS APLICADES

Antoni Badrinas, per Rafel Benet

PINTURA

Rafel Benet, per Josep M. López-Picó

Monografies d'Art
de les Edicions
«Quatre Coses»
s'imprimeixen en
els tallers Omega
del Carrer Ample
de Barcelona



Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques



1500443474

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA
DE BARCELONA

BIBLIOTECA *Reg. Mar.*

REG. *17256* *C 19*

SIG. *750211 (7or) R2F*

Suave

MONOGRAFIES D'ART
LLIBRERIA ITALIANA
Petríxol, 5
Barcelona
1926

4 PESSETES